פרשת כי תשא-מדוע מצוות מחצית השקל מצילה מהמגיפה

"ונתנו איש כפר נפשו לה' :בפקוד אותם... ולא יהיה בהם נגף :בפקוד אותם"

רבינו בחיי שואל על הכפילות בפסוק 'בפקוד אותם, ועונה שתי תשובות:

א. "ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם". במדבר. "ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם". לדורות.

ב. "הראשון לשון 'מניין' והשני לשון 'השגחה', מלשון: (ירמיה י, טו) "בעת פקדתם יאבדו". ולפי זה מסביר: "ונתנו איש כפר נפשו לה'" במנות אותם, [למה?] כדי שלא יהיה בהם נגף בהשגיחו אותם".

וממשיך ומלמד אותנו עיקרון מכאן: "וגלה לך הכתוב כי העם הנפרט במנינו כל אחד לגלגלותם, הנה הוא מושגח מבעל ההשגחה יתעלה וכל מעשיו נפרטין לפניו ואז יחול הנגף." כלומר אם כל אחד נמנה באופן אישי פרטי הוא נמדד לפי החשבון האישי שלו ומי יצדק לפניו ולכן 'יחול הנגף'.

"מה שאין כן בתחלה שהיה ענינו נמשך בכלל הרבים" כשהוא בתוך הכלל הוא נידון עם הכלל ואין לו נגף.

"וכענין שהשיבה השונמית לאלישע: (מלכים - ב ד, ג) "בתוך עמי" וגו', כלומר איני רוצה שתתפלל בשמי לפני המלך או אל שר הצבא, מוטב לי שיהיה עניני נכלל בכלל הרבים ולא נפרטת פן אענש. ...., וכן תמצא בספר רות: (רות א, א) "וילך איש מבית לחם יהודה", הזכירו הכתוב סתם, וכשנפרט אחר כן ונזכר: (שם, ב) "ושם האיש אלימלך", מה כתיב שם: (שם, ג) "וימת אלימלך".

על פי דברי הרבינו בחיי מובן גם מדוע נתתנו מחצית השקל, חלק המצטרף אל הכלל, וברור גם מדוע המניין היה קשור לגביית הכסף לקרבנות הציבור, כי זוהי עבודת הכלל השלימה.